

Tingasiyanitse bwanji pakati pa Qadar ndi chisankho chathu (free will).

Date: Friday, Safar 6, 1447 1:22 AM

Views: 93

Category: Aqīdah > Firaq > Qadariyyah

Question

Tingasiyanitse bwanji pakati pa Qadar ndi chisankho chathu (free will).

Answer

Kutamandidwa konse ndi kwa Allāh!

Ndi zonna ndithu kuti anthu ali ndi chisankho chochita zomwe akufuna. Ndipo Allāh adaloleza zimenezi pa aliyense mwa ife kuti akhale ndi chisankho. Zikadati sizili choncho, kuti anthu alibe kuthekera kusankha, ndiye kuti aliyense kuchokera mwa omwe adalandira atumiki akadayankhula pa Tsiku la Chiweruzo kuti: "Tinalibe chisankho pa nkhani imeneyi - tidakana chifukwa ndi zomwe mudatilembera."

Choncho, anthu ali ndi chisankho ngati m'mene Allāh akuyankhulira mu ma āyāt ambiri monga:[1]

نِيْمَلٌّ طَلَلَ آنَدَتْعَأْمَانِإِ هُرْفَكِيْلَفَعَاشَ نَمَوْ نِمْؤِيْلَفَعَاشَ نَمَفْ مُكَبَّرَ نَمْ قَحْلَ هَلْقَوْ
أَهْقَدَارْسْمَوْبَطَاهْأَرَانِ

Ndipo nena: "Chilungamo ndi chochokera kwa Mbuye wanu, choncho yemwe akufuna - akhulupirire; ndipo yemwe akufuna - akanire." Ndithudi, Tawakonzera onse ochita zoipa Moto womwe makoma ake adzawazungulire iwowo.

Izinso ndi zomwe opembedza mafano amayankhula mu nthawi ya Mtumiki wa Allāh (ﷺ). Allāh akutiuzza motere:[2]

أَلَّوْ أَنْوَابَاءَأَلَّوْنَحَنِءَىشَ نَمْ وَنُودَ نَمْ آنَدَبَعَ آمُهَلَلِعَاشَ وَلَ اُوكَرَشَأْنِيَذَلِلَأَقَوْ
عَالَبَلَأَلِلُسْرَلَأَلَعَلَهَفَ هِمْهَلْبَقَ نَمَنِيَذَلِلَعَفَكَلَذَكَ ئِءَىشَ نَمْ وَنُودَ نَمْ آنَمَّرَحْ
نِيْبُمْلَا

Ndipo omwe amamuphatikizira Allāh ndi mafano amati, "Allāh akadafuna, sitikadapembedza milungu ena posakhala Iyeyo, ife ngakhalenso makolo athu. Ndipo

sitikadaletsa chilichonse kupatulapo kudzera mwa lye." Umotu ndi m'menenso adachitira omwe adadza m'mbu yo mwawo. Choncho, palinso pa atumiki ntchito ina kupatulapo kugawa uthenga mosabisa?

Pa āyah imeneyi, Ibn Kathīr adati:[3]

امْلُوْ وَقْبُوقْعُلَابْ اَنْيِلَعْ هَرْكَنْأَلْ اَنْلَعْفَ اَمْلَأَوْرَأَكْ يَلْأَعَتَنْأَكْ وَلْهَنْأَمْوَمْأَلَكْ نُوْمَضَمَوْ يَأْ {نِيْبُمْلُأَعْأَلَبْلَأَلْلِسْرَلَا يَلْلَعْلَهَفَ} مُمَهَّتْهَبْشُمْهَيَلَعْلَهَدَارِىَلَاعْلَاقِ، هَنَمَ اَنَنَكَمَأْمُكَأَهَنَوَرَأَكَنِإِلَأَدَشَأَمُكَيَلَعْلَهَرَكَنَأَدَقَلَبِ، مَكِلَعْهَرَكَنَيِمَلِهَنَأَنُوْمَعَزَتَأَمَكُرَمَأَلَسِيَلَلَرَيِمَلَفَهَالَوَسَرِسَانَلَا نَمَةَفَئَاطَوِنَرَقِلَكِيَفِثَعَبَوِيَهَنَلِهَكَأَهَنَعَحَوْنَمَوَقِيَفِكَرَشَلَأَثَدَحُدَنَمَكَلَذَبَلَسْرَلِسَأَنَلَا يَلِإِلَسْرَيِهَلَاعَتَدَمَحُمَبِمُمَهَّمَتَخَنَأَيَلِإِصَرَأَلَهَأَيَلِإِهَلَلَأَهَتَعَبَلَوَسَرَلَوَأَنَأَكَوِهَحَوْنَمَهَيَلِإِلَسْرَأَنِيَلَلَأَرَاغَمَلَأَوِقَرَاشَمَلَا يَفِنَجَلَأَوَسَنِإِلَأَهَتَعَدَتَقَبَطِيَلَلَأَمَلَسَوِهَيَلَعَهَلَلَا يَلَصَ.

Tsinde la mawu awo linali loti: "Akanati Allāh akunyasiwa ndi zomwe timachitazi (zopembedza mafanozi), akadatiimtsa potipatsa chilango, ndipo sakadatipatsa kuthekera koichita ntchito imeneyi (yopembedza mafanoyi)." Potsutsa zo yankhula zawozi, Allāh adati: "Choncho, palinso pa atumiki ntchito ina kupatulapo kugawa uthenga mosabisa?" kutanthauza kuti, nkhanii siili m'mene inuyo mukuyankhulira. Sikuti Allāh sanakutsutseni mchitidwe wanu; koma lye adakuletsani kale, mu chiletso chokhwima kwambiri. Ndipo adatsindika za chiletso chimenechi pa inu. Ku Ummah ulionse - m'badwo ulionse, gulu lililonse la anthu - adatumizako Mtumiki wa Allāh (ﷺ). Allāh sadasiye kubweretsa kwa anthu atumiki pa chifukwa chimenechi (chaletscha Shirk) kuyambira pamene adaipanga Shirk kuhala Hadath (choononga ntchito za munthu) pa Ana a Adam mu m'badwo wa Nuh omwe adatumiziridwa Nuh. Ndipo Nuh adali woyambirira mwa atumiki amenewa kutumizidwa ndi Allāh kwa anthu a pa dziko lapansi, mpaka kufikira pa womalizira mwa iwo yemwe ndi Muhammad, yemwe da'wah yake idali yopita kwa anthu ndi ziwanda zomwe, kuyambira ku mmawa mpaka kufikira ku madzulo.

Apapa tikuona kuti sizoona zoti munthu alibe kusankha. Aliyense adapatsidwa kusankha kochivomereza chilungamo kapena kuchikana.

Chimodzimodzinso yemwe wasankha kuvomereza chilungamo, ameneyo wachita zimenezo mwa kufuna kwake. Ndipo ngati munthu wasankha kuchita tchimo, ameneyo wachita zimenezo mwa kufuna kwake. Adayankhulapo za nkhaniyi Shaykhul Islām Ibn Taymiyyah kuti:[4]

رَئَاسُو لَلْمَلَأَ لَهُ رَئَاسُو نِيْمَلَسَمَلَا قَافَتَابَ بَنَذَلَا يَلَعَ رَدَقَلَابَ جَتَحَيِ نَأْ دَحَأَلَ سِيَلَوَ سَوْفَنَلَا لَتَقَ نَمَهُلَ رَطَخِيَ اَمَلَعَخِيَ نَأْ دَحَأَلَكَ نَكَمَأَلَ الَوَبَقَمَ نَاكَ وَلَادَهَ نِإِفَ ؛عَالَقَعَلَا اَذِ رَدَقَلَابَ جَتَحَمَلَا سَفَنَوَ .رَدَقَلَابَ جَتَحَيِوَ ضَرَأَلَا يَفِ دَاسَفَلَا عَاوَنَأَ رَئَاسُو لَأَوَمَأَلَأَذَخَأَوَ

لدي لوقل ا ضقانت و ضقانتي لب هنم لبقي مل ردقلا ب يدتعمل جتحاو هي لع يدتع
لوقعل ا ةيادب يف داسفل ا مولعم ردقلا ب جاجتحالاف ؛هداسف ئل ع

Ndipo sizili pa aliyense kuti adzigwiritsira ntchito Al-Qadar kukhala umboni wochimwira potengera mgwirizano wa asilamu (ma ‘ulamā’), komanso ndi ena onse otsatira zipembedzo zina, ngakhalenso ndi omwe ali ndi nzeru. Zikanati izizi ndi zovomerezeka, ndiye kuti aliyense akamachita zomwe zamudzera mmutu mwake kumbali ya kupha, kulanda chuma cha anthu, ndi ntchito zina zobweretsa chisokonezo pa dziko, ndipoakanalozera Al-Qadar ngati pothawira pake. Ngati munthu amene akunamizira Al-Qadar atati afikiridwe ndi munthu wina mosakhala bwino (kaya kumenyedwa) ndipo winayonso akunamizira Al-Qadar pa zomwe wachitazo, iyeyu sakadavomereza zimenezo; ndipo pamenepa akadakhalanso akudzitsutsa yekha, zomwe zikutitsimikizira kuti kaganizidwe kameneka ndi kabodza. Choncho, kugwiritsira ntchito Al-Qadar ngati chida (chochitira zoipa zathu) ndi bodza kwa munthu amene ali kaganizidwe kolondola.

Shaykh Muhammad Ibn Swālīh Al-‘Uthaymīn adatchulapo za nkhani ya wakuba mu ulamuliro wa ‘Umar Ibn Khattwāb kuti:[5]

رَبِّيْمَا آيَةً لَّهُمْ: لَآقِرْ قَرَاسِلْ أَدَيْعَ طَقْتُ نَأْ هَنَعْ هَلَلَا يَضْرِبْ أَطْخَلَ أَنْبُرْ رَمْأَامْلَ وَهَلَلِ إِرَدْقَبْ إِلِكَدَيْعَ طَقْقَنْ أَلْنَحْنَوْ: لَآقِرْ هَلَلِ إِرَدْقَبْ أَلِإِتْقَرْسْ أَمْهَلَلَا وَنَيِّنْ مَوْمَلَا

Ndi pamene adalamula 'Umar Ibnul Khattwāb (chisangalalo cha Allāh chikhale pa iye) kuti lidulidwe dzanja la wakuba, iye (wakubayo) adati: "Dikirani kaye, eh inu mtsogoleri wa Okhulupirira! Ndikulumbira mwa Allāh, ine sindinabe kupatulapo kudzera mu Qadar ya Allāh." 'Umar adati: "Ndipo ife sitikudula dzanja lako kupatula kudzera mu Qadar ya Allāh."

Choncho, Allāh amachita zomwe lyeyo wafuna; ndipo ife pambuyo poti tasankha zomwe tikufuna kuchitazo, lyeyo (Allāh) ndi amene amapereka chilolezo kuti zimenezo zitheke.

Allāh ndiye Mwini kuzindikira.

[1] Sūrah Al-Kahf 18:29

[2] Sūrah An-Nahl 16:35

[3] Tafsīr Ibn Kathīr, Vol. 4, tsamba 680

[4] Majmū' Al-Fatāwā, Vol. 8, tsamba 179

[5] Tafsīr Al-'Uthaymīn, Sūrah Az-Zukhruf, tsamba 94